

Danijel Labaš – Igor Kanižaj – Lana Ciboci

MEDIJSKO IZVJEŠTAVANJE O ZLOSTAVLJANJIMA U KATOLIČKIM ODGOJNIM USTANOVAMA U IRSKOJ

Doc. dr. sc. Danijel LABAŠ

Sveučilište u Zagrebu – Hrvatski studiji

Doc. dr. sc. Igor KANIŽAJ

Sveučilište u Zagrebu – Fakultet političkih znanosti

Lana CIBOCI

Filozofski fakultet u Zagrebu – Hrvatski studiji

UDK: 316.77[343.541+343.62][282 : 258(417)]

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 03.11.2011.

Kaznena djela protiv spolne slobode i ćudoređa posljednjih su godina jedna od glavnih tema izvještavanja o Katoličkoj crkvi u medijima. Jedan od slučajeva koji je privukao najveću pozornost medija u Hrvatskoj su zlostavljanja u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj, čemu je i posvećen ovaj rad. Naime, u radu se analizira izvještavanje dnevnih novina o tom problemu. Istraživanje je provedeno na sedam hrvatskih dnevnih novina – *Jutarnjem listu*, *Večernjem listu*, *Novom listu*, *Slobodnoj Dalmaciji*, *Glasu Slavonije*, *24 sata* i *Vjesniku*. Analizirano je 111 priloga kojima se htjelo istražiti osnovne karakteristike takvih priloga, značajke izvora informacija, tematike i grafičke opreme priloga te karakteristike naslova priloga. Osobita je pozornost u radu posvećena medijskom prikazu zlostavljanja u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj, povezanosti s takvim slučajevima u drugim državama, zaštićenosti identiteta osumnjičenih svećenika i žrtava zlostavljanja, generaliziranju pojedinačnih slučajeva te donošenju preuranjenih zaključaka i napada na papu i druge crkvene službenike.

Ključne riječi: mediji, zlostavljanje, Katolička Crkva.

* * *

Uvod

U svijetu djeluje preko 400.000 svećenika, više od milijun redovnika i redovnica te milijuni katoličkih laika koji se zauzimaju za siromašne i bolesne, potlačene i ugnjetene, marginalizirane i odbačene, jednostavno, za bolje društvo za koje su neki čak dali i život. Katolička crkva uzdržava oko 70.000 bolnica, zdravstvenih stanica, prihvatilišta za gubavce, invalide i oboljele od AIDS-a, prihvatilišta za siročad i dječje vrtiće. U svijetu oko 40.000.000 djece pohađa katoličke škole, a od toga na primjer u Njemačkoj oko 370.000 djece, pri čemu broj svake godine raste. Ta činjenica govori o sve većem povjerenju u Crkvu, pa i u Hrvatskoj. Prema istraživanju Gfk iz lipnja 2011. godine, Crkva je institucija kojoj u Hrvatskoj vjeruje najviše ljudi, a zanimljivo je istaknuti kako je u odnosu na 2007. godinu to povjerenje čak i poraslo.¹

No ako je suditi po objavama u medijima, novinari i urednici ne misle tako. Ako bismo uzeli u ruke medije, onda oni pretežito ne iskazuju povjerenje u Crkvu, a teme kojima se bave – kada je riječ o Crkvi – svakako ne govore o pozitivnom crkvenom djelovanju nego je medijima zanimljivo ono što je prividno ili stvarno negativno. O Crkvi i vjerskim zajednicama u novinama se često piše tako da ih se ne pita za mišljenje, a velik je i broj takvih tekstova koji ne donose izvore informacija.² To se posebno odnosi na izvještavanja o spolnim zlostavljanjima maloljetnika u katoličkim ustanovama. Prema pisanju medija, čini se da su katolički svećenici i ostali crkveni službenici i brojem i količinom nasilja na prvome mjestu među svim društvenim kategorijama. No je li doista tako?

Kriminolog Christian Pfeifer, prema podacima Petra Seewalda, ne slaže se s medijskim izvještajima te ističe da je 0,1% zlostavljača među suradnicima i službenicima Katoličke crkve. Kada netko svoje istrage i pisanje usredotoči samo na jednu skupinu, ostavlja izvan "dometa" i zakona i javnosti čak 99,9% zlostavljača, upozorava

1 Gfk Hrvatska, rezultati istraživanja na reprezentativnom uzorku građana Hrvatske starijih od 15 godina (n=1000), osobna anketa u kućanstvu, lipanj 2011.

2 Martina PIŽETA, Predstavljenost vjerskih zajednica u *Večernjem listu* i *24 sata*, diplomski rad, Fakultet političkih znanosti, Studij novinarstva, rujan 2011., 51-54.

Pfeifer. Ujedno time pokazuje da mu nije stalo do žrtava nego je riječ o instrumentaliziranju tih slučajeva. Mediji u ovome slučaju, kao i u brojnim drugima, slobodno možemo reći – nisu bez grijeha.³

Tema spolnoga zlostavljanja djece od strane katoličkih svećenika i crkvenih službenika od 2006. godine neizostavan je *ko-lorit* mnogih medijskih izvještaja, pa i onih koji se bave potpuno drugim temama koje se tiču Katoličke crkve. Mediji, i kada pišu o novim promjenama u Vatikanu, kada izvještavaju o apostolskim pohodima pape Benedikta XVI. u Italiji ili inozemstvu, kao i o drugim temama poput međureligijskoga dijaloga i ekumenizma, gotovo neizostavno spomenu, tobože usput, i pitanje pedofilskih skandala u Katoličkoj crkvi. Zbog toga se iz Katoličke crkve, kako piše Manfred Lütz nabrajajući razne primjere iz njemačke novije povijesti, čuju glasovi da je "Crkva žrtveni jarac" kojemu se mnogi osvećuju zbog strogoga morala koji je sada uzdrman i doveden u pitanje.⁴ Pri tome se posebno napadaju crkveni službenici, osobito poglavari poput pape i biskupa, napada se crkvene strukture, spolni moral, ali i celibat i sve ono što ima veze s unutarnjom crkvenom stegom. No pritom je sve očitije da je ovdje riječ o "zloporabi sa zloporabama", a ono što je posebno zabrinjavajuće jest činjenica da se radi o opasnoj dezinformaciji od koje, na žalost, koristi mogu imati samo počinitelji zlodjela. Istina je pak da sve institucije koje se bave djecom i mladima privlače one koji nastoje doći u nedopušten dodir s maloljetnicima. To vrijedi za sportske klubove i društva, za razne socijalne ustanove koje se bave maloljetnicima, ali i za crkvene ustanove. O svemu tome mora se voditi računa, upozorava i Hans-Gerd Jauch, iznoseći podatke da se godišnje u prosjeku u Njemačkoj prijavi oko 15.000 spolnih zlostavljanja, da ih je u posljednjih 15 godina bilo oko 225.000, a "udio" je katoličkih službenika od 1965. godine – 94 slučaja. Zato je njemački kriminalistički psihijatar Hans-Ludwig Kröber, profesor forenzičke psihijatrije u Berlinu, došao do zaključka kako je 35 puta veća vjerojatnost da će pedofilima postati muškarci koji ne žive u celibatu negoli svećenici. "Prije ćete

3 Peter SEEWALD, Der Missbrauch mit dem Missbrauch, u: *Vatican spezial*, svibanj 2010., 14.

4 Manfred LÜTZ, Kirche als der Sündenbock, u: *Vatican spezial*, svibanj 2010., 9-10.

zatrudnjeti od poljupca nego postati pedofil zbog celibata“, napisao je Kröber.⁵

No deseci otkrića spolnih zloporaba, ostavke biskupa koji su optuženi da su ”skrivali“ krivce, izvanredne mjere koje je poduzela Sveta Stolica ipak su jasan pokazatelj da je posrijedi ”crna stranica“ Katoličke crkve. Sam papa Benedikt XVI. zatražio je oprostenje od žrtava i zauzeo jasan stav: nulta tolerancija za počinitelje. Tome u prilog govori i činjenica da je, na primjer, u samo tri dana – 20, 22. i 23. travnja 2010., preko vatikanskih službenih stranica objavljeno da su tri biskupa – iz Floride, Irske i Belgije – podnijeli ostavke u skladu s kan. 401, § 2 *Zakonika kanonskoga prava*,⁶ dok se sam Papa sve češće susreće sa žrtvama kako bi izrazio žaljenje zbog zla koje im je počinjeno. Kada se u obzir uzmu sve te činjenice, potrebno se pitati: prate li mediji cjelovito sve nijanse, sve aspekte ovih tragičnih događaja? A da bi se to moglo, *sine ira et studio*, potrebno se znanstveno baviti, analizirati i ispitati pravu ulogu medija u ovim, kao i u drugim slučajevima kada je teško povrijeđeno dostojanstvo ljudske osobe.⁷ Potrebno je otkriti jesu li mediji istinito i nepristrano, objektivno i točno izvještavali o spolnim zlostavljanjima od strane katoličkih svećenika i crkvenih službenika, kako se ne bi naprečac sudilo i donosilo preuranjene presude. Jer medijski je svijet danas vrlo različit, ima svoje pozitivne i negativne strane, sa sobom nosi velike mogućnosti, ali i rizike. Zato je potrebno znanstveno razlučiti istinu od laži kako bi mediji na najbolji način služili onome kome moraju biti na usluzi, a to je javnost.

1. Metodologija istraživanja

Kaznena djela protiv spolne slobode i ćudoređa posljednjih su godina jedna od glavnih tema izvještavanja o Katoličkoj crkvi u medijima. Sve je započelo otkrivanjem seksualnih afera u Crkvi

5 Hans-Gerd JAUCH, Man wird eher vom Küssen schwanger als vom Zölibat pädophil, u: *Vatican spezial*, svibanj 2010., 11.

6 Usp. Vittoria PRISCIANDARO – Alberto LAGGIA – Alessandro SPECIALE – Iacopo SCARAMUZZI, Pagina nera della comunità cristiana, u: *Jesus*, lipanj 2010., 42-61.

7 Usp. Michaela PILTERS, Kampagnen und Geschwätz? Zur Rolle der Medien im kirchlichen Missbrauchsskandal, u: *Herder Korrespondenz*, svibanj 2010., 227-231.

u Sjedinjenim Američkim Državama 2006. godine, a nastavilo se u Njemačkoj, Austriji, Irskoj, Nizozemskoj, Češkoj, Belgiji, ali i Hrvatskoj. Mediji su se tako našli u ulozi ne samo čuvara javnoga mnijenja, koji otkrivanjem navedenih afera pokušavaju spriječiti njihov nastavak, već su istovremeno postali i suci ne samo svećenicima koji su sudjelovali u tim zlostavljanjima već i čitavoj Katoličkoj crkvi.

Jedan od slučajeva koji je privukao najveću pozornost medija u Hrvatskoj zlostavljanja su u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj. Glavni je predmet ovog istraživanja upravo izvještavanje hrvatskih dnevnih novina o zlostavljanjima u Irskoj pri čemu je osnovni cilj istražiti način i kvalitetu medijskog izvještavanja o tom problemu. Specifični je cilj istraživanja utvrditi medijski pristup u izvještavanju o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama te utvrditi dominantnu temu u medijskom izvještavanju; utvrditi glavne izvore informacija i kvalitetu grafičke opreme priloga; uočiti kome mediji pridaju više pozornosti – zlostavljačima ili žrtvama zlostavljanja, te otkrivaju li njihove identitete; utvrditi vrijeđaju li i kritiziraju novinari pojedine osobe zbog slučajeva zlostavljanja u katoličkim odgojnim ustanovama, povezuju li ovaj slučaj zlostavljanja sa sličnim takvim slučajevima u drugim zemljama te, prema mjestu objave i količini priloga, istražiti koliku su važnost mediji pridali navedenim slučajevima zlostavljanja djece u Irskoj.

Polazne hipoteze istraživanja bile su sljedeće:

Glavna hipoteza:

1. Hrvatski tiskani mediji rijetko su izvještavali o slučajevima zlostavljanja u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj, a kada su o njima i izvještavali, činili su to na senzacionalistički način.

Specifične hipoteze:

1. Pri izvještavanju o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj dominirale su teme o verbalnim napadima i vrijeđanjima Pape i drugih visokih crkvenih službe-

- nika zbog prikrivanja slučajeve zlostavljanja i nekažnjavanja počinitelja.
2. Glavni izvori informacija o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj bili su predstavnici katoličkih odgojnih ustanova u Irskoj.
 3. Pri izvještavanju o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj mediji su štitili identitete žrtava i zlostavljača.
 4. Novinski prilozi o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj grafički su bili loše opremljeni.
 5. Novinski prilozi o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj rijetko su najavljivani na naslovnim stranicama.
 6. Pri izvještavanju o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama prevladavali su informativni naslovi, no u velikom postotku javljali su se i senzacionalistički naslovi.
 7. Pri izvještavanju o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj mediji su često spominjali slučajeve zlostavljanja u Katoličkoj crkvi u drugim državama.

Kod navedenih istraživačkih pitanja i hipoteza javljaju se sljedeći ključni pojmovi: masovni mediji, zlostavljanje, senzacionalizam, verbalna uvreda, izvori informacija, žrtva, zlostavljač te grafička oprema. *Masovni mediji* pojam je koji označava sustave javnog informiranja koji služe za širenje vijesti i audiovizualnih sadržaja u svrhu informiranja, obrazovanja i zabave najširih slojeva stanovništva. Prema Zakonu o medijima, mediji su: novine i drugi tisak, radijski i televizijski programi, programi novinskih agencija, elektroničke publikacije, teletekst i ostali oblici dnevnog ili periodičnog objavljivanja urednički oblikovanih programskih sadržaja.⁸ *Zlostavljanje* je postupanje kojemu je namjera nekome nanijeti zlo, odnosno maltretiranje.⁹ *Medijski senzacionalizam* je

8 Usp. Stjepan MALOVIĆ, *Mediji i društvo*, ICEJ – Sveučilišna knjižara, Opatija – Zagreb, 2007., 11-13.

9 Vladimir ANIĆ, *Rječnik hrvatskog jezika*, Novi Liber, Zagreb, 1991., 859.

iskrivljavanje činjenica u svrhu postizanja senzacije.¹⁰ *Verbalnom uvredom* ”omalovažavaju se druge osobe putem izgovorene ili pisane riječi kojima se povređuje njihova čast ili ugled. Ona se može sastojati i u pogrđnim nazivima i psovkama“.¹¹ Pod *izvorom* informacija podrazumijeva se osobu ili mjesto iz kojih novinar saznaje informacije na temelju kojih piše svoje vijesti.¹² *Zlostavljač* je osoba koja zlostavlja,¹³ a *žrtva*, za potrebe ovog istraživanja, živo biće kojemu je nanesena nepravda, kojemu predstoji smrt ili je stradalo, odnosno osoba koja nepravедno ispašta zbog tuđih postupaka.¹⁴ Pod *grafičkom opremom* podrazumijevaju se fotografije, ilustracije (crteži) te grafike poput tablica, grafova i mapa.¹⁵

Istraživanje je provedeno metodom analize sadržaja. Analiza sadržaja je ”metoda za klasificiranje i kvantificiranje raznih verbalnih i neverbalnih poruka u najširem smislu riječi, prema njihovim sadržajnim i formalnim karakteristikama, a u skladu s unaprijed utvrđenim općim pravilima“.¹⁶ Istraživanje smo proveli na sedam hrvatskih dnevnih novina – *Jutarnjem listu*, *Večernjem listu*, *Novom listu*, *Slobodnoj Dalmaciji*, *Glasi Slavonije*, *24 sata* i *Vjesniku*. Odbrali smo dnevne novine jer su upravo one ”nosilac sveopćeg informiranja građana iz zemlje, svijeta te s raznih specifičnih područja života, rada i stvaralaštva. (...) One su zbog svega toga vrlo važan faktor u formiranju javnog mnijenja.“¹⁷

Analizom smo obuhvatili ključne događaje medijskog izvještavanja o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj. Svaki od navedenih događaja pratili smo deset dana nakon njegove pojave.

1. Prvim razdobljem obuhvatili smo period od **20. do 30. svibnja 2009. godine**. Tim smo razdobljem obuhvatili objavu prvog

10 Usp. Gordana VILOVIĆ, Istraživačko novinarstvo, tabloidizacija i etika, u: *Društvena istraživanja*, 6 (2003.), 957-974.

11 Damir PRIMORAC, Osnovna kaznena djela protiv časti i ugleda – kleveta i uvreda, u: *Hrvatska pravna revija*, 11 (2004.), 82-83.

12 Usp. Stjepan MALOVIĆ, *Osnove novinarstva*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2004., 147-154.

13 Vladimir ANIĆ, *Rječnik hrvatskog jezika*, 859.

14 *Isto*, 873.

15 Usp. Stjepan MALOVIĆ, *Osnove novinarstva*, 339.

16 Mladen ZVONAREVIĆ, *Socijalna psihologija*, Školska knjiga, Zagreb, 1981., 148.

17 Mario PLENKOVIĆ, *Komunikologija masovnih medija*, Barbat, Zagreb, 1993., 152.

izvješća državnih institucija o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj. Izvješće je otkrilo da su katolički svećenici desetljećima tukli i zlostavljali djecu u katoličkim odgojnim ustanovama.

2. Drugim razdobljem obuhvatili smo period od **26. studenog do 6. prosinca 2009. godine**, odnosno objavu drugog izvješća državnih institucija o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj. Izvješće se "fokusiralo na dublinsku nadbiskupiju i osim niza zlostavljanja otkrilo i kako su velikodostojnici te nadbiskupije zločince i njihove zločine ignorirali ili čak zaštitili".¹⁸
3. Trećim razdobljem obuhvatili smo period od **11. do 21. prosinca 2009. godine**. Naime, u tom se razdoblju papa Benedikt XVI. susreo s predstavnicima Irske biskupske konferencije u Vatikanu gdje su raspravljali o navedenim izvješćima.
4. Posljednjim, četvrtim razdobljem obuhvatili smo period od **17. do 31. ožujka 2010. godine**. Tim smo razdobljem obuhvatili isprike irskog kardinala Bradya i pismo isprike pape Benedikta XVI. irskom stanovništvu.

Uzorak je činilo 316 izdanja dnevnih novina. Osnovna jedinica analize bio je jedan novinski prilog. Ukupno je selektirano i analizirano 111 priloga o deliktima u Katoličkoj crkvi. Analizirani su svi novinski prilozi o deliktima u Katoličkoj crkvi u analiziranim razdobljima, neovisno o državi u kojoj su se dogodila zlostavljanja u Katoličkoj crkvi. Smatramo da ti prilozi nisu mogli biti isključeni iz analize budući da su i oni u analiziranom razdoblju imali velikog utjecaja na mišljenja čitatelja i da bismo njihovim ignoriranjem smanjili kvalitetu ovog istraživanja. Za potrebe istraživanja, na temelju postavljenih hipoteza, sastavili smo matricu čije smo kategorije podijelili na šest dijelova. Prvi dio činile su kategorije o osnovnim značajkama priloga – rubrici, vrsti i veličini priloga, danu objave, položaju objavljenog priloga te autoru priloga. Drugi se dio odnosio

18 Inoslav BEŠKER – Goran ANDRIJANIĆ, Crkva na prekretnici: nulta tolerancija za svećenike pedofile, *Jutarnji list* (16. 3. 2010.), u: <http://www.jutarnji.hr/pedofilija---crkva-na-prekretnici---nulta-tolerancija-za-svecenike-pedofile/634830/> (25. 3. 2011.).

na osnovne značajke tematike istraživanja. Taj su dio činile kategorije o vrsti delikta, analiziranom razdoblju te glavnoj tematici priloga. Treći se set pitanja odnosio na glavne značajke izvora informacija. Taj su set činila pitanja o broju izvora, glavnim izvorima informacija, korištenju vatikanskih objava i drugih službenih izvora Crkve te značajkama neimenovanih izvora. Četvrtu su kategoriju činile karakteristike grafičke opreme priloga. Taj su dio činila pitanja o vizualnoj prezentaciji priloga, povezanosti te o odnosu teksta i grafičke opreme i utvrđivanju identiteta osoba koje se nalaze na fotografiji. Peti set činile su karakteristike naslova priloga: najavljuje li se tekst na naslovnoj stranici, kakav tip naslova dominira, odgovaraju li naslovi sadržaju teksta te kakva je oprema priloga. Šesti su dio činila pitanja o povezanosti delikata u Katoličkoj crkvi u Irskoj s takvim slučajevima u drugim državama, zaštićenosti identiteta osumnjičenih svećenika i žrtava zlostavljanja, generaliziranju pojedinačnih slučajeva te o donošenju preuranjenih zaključaka i napada na Papu i druge crkvene službenike.

2. Analiza rezultata

2.1. Osnovne karakteristike priloga o deliktima u Katoličkoj Crkvi

Tablica 1. Novine (%)						
<i>Večernji list</i>	<i>Jutarnji list</i>	<i>24 sata</i>	<i>Slobodna Dalmacija</i>	<i>Glas Slavonije</i>	<i>Novi list</i>	<i>Vjesnik</i>
11,7	29,7	3,6	17,1	9	24,3	4,5

Iako je analiziran jednak broj izdanja svih dnevnih novina (izuzev *Glasa Slavonije* i *Vjesnika* koji ne izlaze nedjeljom, pa je analizirano i manje izdanja tih dnevnih novina), može se uočiti kako su neke dnevne novine veliku pozornost posvetile ovom problemu dok su ga druge u potpunosti ignorirale. Od ukupnog broja priloga najviše ih je objavljeno u *Jutarnjem listu*, gotovo trećina (29,7%). Potom slijede *Novi list* (24,3%) i *Slobodna Dalmacija* (17,1%). Da-

leko je najmanje priloga objavljeno u *24 sata* (tek 3,6%), *Vjesniku* (4,5%) i *Glasi Slavonije* (9%). Ako bismo postotke preračunali u brojke, analizirano je ukupno 33 priloga *Jutarnjeg lista*, 27 priloga *Novog lista*, 19 priloga *Slobodne Dalmacije*, 13 priloga *Večernjeg lista*, 10 priloga *Glasa Slavonije*, 5 priloga *Vjesnika* i 4 priloga *24 sata*.

	<i>Večernji list</i>	<i>Jutarnji list</i>	<i>24 sata</i>	<i>Novi list</i>	<i>Glas Slavonije</i>	<i>Slobodna Dalmacija</i>	<i>Vjesnik</i>	<i>Ukupno</i>
1. razdoblje	0	9,1	0	7,4	0	10	0	5,4
2. razdoblje	0	15,2	0	7,4	0	10	20	8,1
3. razdoblje	7,7	9,1	0	3,7	10,5	0	0	6,3
4. razdoblje	92,3	66,7	100	81,5	89,5	80	80	80,2

Osim brojčane raspoređenosti priloga unutar svakih analiziranih dnevnih novina, zanimljivo je vidjeti i o kojem su razdoblju tzv. irskog slučaja mediji najviše izvještavali. Naime, irski smo slučaj pratili tijekom četiri razdoblja. U *prvom* smo dijelu analizirali *razdoblje* od 20. 5. do 30. 5. 2009. godine. Tim smo razdobljem htjeli obuhvatiti sve priloge o prvom izvješću državnih institucija o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj. U tom je razdoblju objavljeno i najmanje priloga, tek 5,4% od ukupnog broja priloga. Osobito je zanimljiv podatak da u tom razdoblju u *Večernjem listu*, *24 sata*, *Slobodnoj Dalmaciji* i *Vjesniku* nije objavljen ni jedan novinski prilog, dok je najviše njih objavljeno u *Jutarnjem listu* i *Novom listu*. *Drugim* smo razdobljem analizirali dnevne novine od 26. 11. do 6. 12. 2009. godine. Tada je objavljeno drugo izvješće o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj. U odnosu na prvo analizirano razdoblje, u tom je periodu objavljeno nešto više priloga (8,1%). Što se tiče raspodjele priloga unutar pojed-

nih novina, situacija je gotovo identična onoj u prvom analiziranom razdoblju, izuzev *Vjesnika* koji je u tom razdoblju ipak izvijestio o objavi navedenog izvješća. *Trećim smo razdobljem* analize obuhvatili sve one novinske priloge koji su objavljeni od 11. 12. do 21. 12. 2009. godine budući da je tada papa Benedikt XVI. u Vatikanu primio predstavnike Irske biskupske konferencije s kojima je razmotrio izvješća državnih institucija o zlostavljanjima djece u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj. I u tom je razdoblju objavljeno jako malo priloga, tek 6,3% ukupnog broja analiziranih priloga. Kao i u prethodnim razdobljima, najviše je priloga objavio *Jutarnji list*, dok u *Glasu Slavonije* i *Vjesniku* u ovom razdoblju nije zabilježen ni jedan prilog. U *posljednjem razdoblju*, kojim smo obuhvatili ispriku irskog kardinala Bradya i pismo isprike pape Benedikta XVI. upućenog Ircima (analizirano je razdoblje od 17. 3. do 31. 3. 2010. godine), objavljeno je daleko najviše priloga, čak 80,2% njih. U tom su razdoblju zabilježeni prilozima u svim dnevnim novinama pri čemu je najviše priloga objavljeno u *Jutarnjem listu* (27,4%) i *Novom listu* (27,4%), dok ih je najmanje zabilježeno u *24 sata* (4,5%) i *Vjesniku* (4,5%). Ovakvi rezultati ukazuju na činjenicu da su jedino *Jutarnji list* i *Novi list* sustavno izvještavali o zlostavljanjima u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj dok su ostali mediji istom slučaju pridali veću pozornost tek u četvrtom analiziranom razdoblju, prije svega zbog Papina pisma isprike upućenog irskom stanovništvu, ali i zbog brojnih napada na Papu u tom razdoblju. To ukazuje na senzacionalistički pristup većine dnevnih novina budući da ih objava jednog tako važnog i velikog izvještaja nije osobito zanimala sve do objave Papina pisma i brojnih napada za prikrivanje i nekažnjavanje slučajeva zlostavljanja upućenih Papi.

Tablica 3. Autorstvo priloga (%)

	<i>Večernji list</i>	<i>Jutarnji list</i>	<i>24 sata</i>	<i>Novi list</i>	<i>Glas Slavonije</i>	<i>Slobodna Dalmacija</i>	<i>Vjesnik</i>	<i>Ukupno</i>
Autorski rad	76,9	97	100	40,7	20	78,9	0	66,7

Agencijska vijest	0	0	0	48,1	40	15,8	100	22,5
Redigirana agencijska vijest	0	0	0	3,7	10	0	0	2
Redakcijski tekst	15,4	3	0	3,7	30	5,3	0	7,2
Ostalo	7,7	0	0	3,7	0	0	0	1,8

Istraživanjem smo utvrdili da pri izvještavanju o deliktima u Katoličkoj crkvi prevladavaju autorski prilozima (66,7%), no u velikom se postotku javljaju i agencijske vijesti (22,5%) pri čemu treba naglasiti da su u najvećem broju slučajeva prenošene međunarodne agencijske vijesti, poput Reutersa i AFP-a. Dok u *Večernjem listu*, *Jutarnjem listu* i *24 sata* nije zabilježena ni jedna agencijska vijest (pa ni redigirana agencijska vijest), treba izdvojiti *Vjesnik* u kojem su isključivo svi prilozima o deliktima u Katoličkoj crkvi rezultat agencijskih vijesti te u tim novinama nije zabilježen ni jedan autorski prilog. Velik postotak agencijskih vijesti objavljen je i u *Novom listu* i *Glasi Slavonije*. Dok je u ovom potonjem 40% priloga unutar novina rezultat agencijskih vijesti, u *Novom listu* taj je postotak i veći – 48,1%. Redakcijskih je tekstova bilo jako malo. Najviše ih je objavljeno u *Glasi Slavonije* i *Jutarnjem listu*, dok u *Vjesniku* i *24 sata* nije zabilježena ni jedna redakcijska vijest. Kada su prilozima rezultat autorskog rada samog novinara, zanimao nas je i način potpisa novinara. Naime, prilog potpisan punim imenom i prezimenom, ili barem punim prezimenom i inicijalom imena, ostavlja dojam vjerodostojnog novinarskog uratka i takvim prilozima čitatelji više vjeruju. Rezultati su pokazali da pri izvještavanju o deliktima u Katoličkoj crkvi prevladavaju prilozima u kojima su autori potpisani punim imenom i prezimenom (77%), dok je četvrtina priloga bila potpisana samo inicijalima autora. Najmanji dojam vjerodostojnosti ostavlja *24 sata* jer je tri četvrtine priloga unutar tih dnevnih novina bilo potpisano samo inicijalima. Takav dojam ostavlja i polovica priloga objavljenih u

Veliki članak – analiza (1/1 do 3/1)	0	0	0	3,7	0	0	0	0,9
Reportaža	0	0	0	0	0	0	0	0
Pismo čitatelja	0	0	0	0	0	0	0	0
Komentar na komentatorskim stranicama	7,7	9,1	0	0	0	0	0	3,6
Komentar u redovnim rubrikama	7,7	12,1	25	7,4	0	0	0	7,2
Intervju	0	3	0	0	0	0	0	0,9
Ispravak – demanti	0	0	0	0	0	0	0	0

Važnost pridanu određenom događaju pokazuje ne samo rubrika već i vrsta priloga kojim se izvještava o određenom događaju. Upravo se u odabiru vrste priloga može prepoznati urednikov utjecaj. Kraće i jednostavnije novinske vrste ukazuju na manju važnost, dok veće i opsežnije novinske vrste ukazuju na veće značenje pridano samom događaju. Rezultati istraživanja ukazuju na dominantnost informativo-izvještajnih novinskih vrsta, osobito onih kraćih. Naime, 36% priloga napisano je najkraćom i najjednostavnijom novinskom vrstom, u obliku kratke vijesti i vijesti (do 10 redaka teksta), a 39,6% priloga u obliku izvještaja (do pola stranice teksta). Najviše najkraćih novinskih vrsta (kratkih vijesti i vijesti) korišteno je u *Novom listu*, dok recimo u *Vjesniku* nije objavljen ni jedan takav prilog. Dominantnost kraćih novinskih vrsta ukazuje na činjenicu da prilozi o deliktima u Katoličkoj crkvi u analiziranom razdoblju nije pridana veća važnost te su novinari u takvim prilozi donosili samo osnovne informacije, bez dubljih analiza samih događaja. Unatoč malom broju analitičnih novinskih vrsta, iznenađuje broj komentara. Naime, u analiziranom je razdoblju objavljeno 10,8%

tih novinskih vrsta. Pri tome svakako treba izdvojiti *Jutarnji list* u kojemu je objavljeno najviše komentara od svih analiziranih dnevnih novina, pri čemu se ističe Inoslav Bešker koji se u tim razdobljima u svojim komentarima kritički osvrtao na navedene događaje. U *Slobodnoj Dalmaciji*, *Glasu Slavonije* i *Vjesniku* nije zabilježen ni jedan fomenta, što ukazuje na propust u izvještavanju tih dnevnih novina o navedenim događajima.

Objava najvećeg broja priloga u rubrikama vanjske politike, dominantnost najjednostavnijih novinskih vrsta, uz siromašnu opremljenost priloga o deliktima u Katoličkoj crkvi (o čemu će više riječi biti kasnije), unatoč postavljanju priloga na najčitanije položaje na stranici, ukazuje na marginaliziranost takvih događaja u dnevnim novinama.

2.3. Jednostrano informiranje

Tablica 5. Izvori informacija (%)								
	<i>Večernji list</i>	<i>Jutarnji list</i>	<i>24 sata</i>	<i>Novi list</i>	<i>Slobodna Dalmacija</i>	<i>Glas Slavonije</i>	<i>Vjesnik</i>	<i>Ukupno</i>
Jedan izvor	53,8	33,3	50	25,9	42,1	50	80	39,6
Dva izvora	0	9,1	0	22,2	31,6	10	20	15,3
Tri i više izvora	0	12,1	0	18,5	5,3	0	0	9
Intervju s jednim izvorom	0	3	0	0	0	0	0	0,9
Nema izvora informacija	46,2	42,4	50	33,3	21,1	40	0	35,1

Kada su u pitanju izvori informacija, jedno je od osnovnih novinarskih načela: *audiatur et altera pars*, odnosno *neka se čuje i druga strana*, što obvezuje novinare na korištenje barem dva izvora informacija koja zastupaju različite strane kako bi postigli objektivnost i nepristranost u izvještavanju. Ako je suditi po rezultatima

ovog istraživanja, mediji često krše navedeno novinarsko načelo nepristranosti i objektivnosti budući da je u 39,6% priloga korišten samo jedan izvor informacija, a u 35,1% priloga nije naveden ni jedan izvor informacija. To ukazuje na izrazitu pristranost novinara u izvještavanju. U tek četvrtini novinskih priloga korištena su dva i više izvora informacija. Jedan od priloga u kojemu je korišten samo jedan izvor informacija objavljen je u *24 sata*. U prilogu *NY Times: Papa štitio pedofile...*, prenoseći informacije New York Timesa, Papu se optužuje da je kao "nadbiskup u Njemačkoj znao za seksualna zlostavljanja svećenika Petera Hullermana".¹⁹ Unatoč optužbama, prikazana je samo jedna strana, ona koju je iznio *New York Times*, ali ne i druga, u ovom slučaju Papina. Brojni su i primjeri u kojima mediji nisu navodili ni jedan izvor informacija. Jedan je od njih i prilog *Austrijanci masovno napuštaju Crkvu (Slobodna Dalmacija, 19. 3. 2010.)* u kojemu su izneseni podaci o razočaranju velikog broja vjernika u Austriji zbog brojnih skandala u Katoličkoj crkvi. U prilogu se ističe i da je velik broj vjernika zbog navedenih skandala napustio Crkvu, no ni za jedan se podatak naveden u prilogu ne navodi izvor informacija. Kada se analiziraju pojedinačni rezultati unutar svakih analiziranih dnevnih novina, uočavaju se velike razlike u pristupu. Najlošija je situacija u *Večernjem listu* i *24 sata* u kojima je isključivo korišten jedan ili nijedan izvor informacija. U tim dvama dnevnim listovima nije zabilježen ni jedan prilog s dva i više izvora informacija. Novine koje u najvećem broju priloga poštuju navedena novinarska načela jesu *Novi list* i *Slobodna Dalmacija*. Od svih analiziranih dnevnih novina upravo oni u najvećem broju slučajeva koriste dva i više izvora informacija. Iako mediji ponekad koriste više izvora informacija, svi ti izvori mogu zastupati istu stranu čime se ponovno ne poštuje načelo nepristranosti. Rezultati o selektivnosti izvora u ovom istraživanju osobito zabrinjavaju. Naime, u čak tri četvrtine analiziranih priloga korišteni su jednostrani izvori informacija. Dominantnost jednostranih izvora uočljiva je kod svih novina. Pritom bismo izdvojili *Večernji list*, *24 sata* i *Vjesnik* unutar kojih su apsolutno svi prilozima sadržavali jednostrane izvore informacija.

19 TK, NY Times: Papa štitio pedofile..., u: *24 sata*, 28. 3. 2010., 13.

Pri izvještavanju o deliktima u Katoličkoj crkvi u analiziranom razdoblju gotovo uopće nisu korišteni neimenovani izvori informacija. Zabilježena su samo dva takva slučaja. Jedan u *Jutarnjem listu* u kojemu je novinar samo spominjao neimenovane izvore. Drugi je primjer zabilježen u *Glasu Slavonije*. U njemu se novinar u potpunosti i isključivo oslanjao na neimenovane izvore. Riječ je o prilogu *Pojačani napadi na crkvu zbog pedofilije* koji je objavljen 24. ožujka 2010. godine. U prilogu *izvor blizak Kaptolu* navodi kako je Vijeće Hrvatske biskupske konferencije na svojoj sjednici konstatiralo pojačane napade na Crkvu. Izvor navodi kako je "tvrdnja o pojačanim napadima na Crkvu na tragu ovtjedne izjave kardinala Bozanića koji se požalio da se o slučajevima pedofilije govori selektivno te da, kad je taj problem u pitanju, treba objektivno i jednako tretirati sve. 'Vijesti iz Europe o različitim neugodnim situacijama koriste se da bi se generaliziralo i poslalo otrovne strelice.'²⁰

Glavni izvori informacija u analiziranim prilogima bili su predstavnici Svete Stolice (18,1%), najčešće glasnogovornik Federico Lombardi, i njihove objave. Te su izvore informacija najčešće koristili *Novi list* i *Slobodna Dalmacija*, dok u *24 sata* nije zabilježen ni jedan takav slučaj. Osim službenih izvora Svete Stolice, često su izvori informacija bili i drugi svećenici (9,7%), neovisno o tome iz koje su države, s naglaskom da u ovoj kategoriji nismo kodirali svećenike osumnjičene za zlostavljanje. Često je i sâm Papa bio izvor informacija (9,7%), ali i drugi mediji na koje su se novinari u analiziranim dnevnim novinama često pozivali (12,5%). Nadbiskup Josip Bozanić najčešće je citirani hrvatski izvor o slučajevima zlostavljanja (8,3%), prije svega u drugim državama, budući da je to bila i glavna tema analiziranih priloga.

2.4. Naslovi s misijom

Naslovne stranice iznimno su značajan dio tiskanih medija, prije svega zato što svojim dizajnom, naslovima i fotografijama trebaju privući što više kupaca. Stoga je "funkcija naslovnica uspořediva s funkcijom reklama. (...) I reklama i naslov na naslovnici

20 I. F. Pojačani napadi na Crkvu zbog pedofilije, u: *Glas Slavonije*, 24. 3. 2010., 7.

novina imaju istu funkciju: prodati, u prvome slučaju reklamirani proizvod, u drugome slučaju novine²¹. Pri izvještavanju o deliktima u Katoličkoj crkvi tek je 4,5% priloga (točnije, njih pet) najavljeno na naslovnoj stranici. Od toga su dva priloga najavljena u *Jutarnjem listu*, a tri priloga u *Novom listu*. U *Jutarnjem listu* najavljivani su prilozima o Papinu pismu isprike irskom stanovništvu (*Papina isprika: Sram me, kajem se, Jutarnji list*, 21. 3. 2010.) te poziv zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića da se seksualni zločini svećenika prijave civilnim vlastima (*Bozanić: Prijavite vlastima seksualne zločine svećenika, Jutarnji list*, 23. 3. 2010.). I u *Novom listu* najavljivani su prilozima o Papinu pismu isprike irskom stanovništvu ("Papa Ircima piše pismo pokajanja i iscjeljenja", *Novi list*, 18. 3. 2010.), ali i optužbe upućene Papi za prikrivanje i nekažnjavanje slučajeva zlostavljanja ("Ratzinger odbio izopćiti američkog svećenika pedofila", *Novi list*, 26. 3. 2010.) te priloga o susretu Pape s irskim crkvenim poglavarima ("Papa postuđen pedofilijom u irskoj Crkvi", *Novi list*, 12. 12. 2009.). Od ukupno pet priloga koji su bili najavljivi na naslovnoj stranici, četiri su se naslova na naslovnici razlikovala od naslova u knjižnom bloku (sadržaju novina) i tim se naslovima prenosila drukčija poruka od one u glavnom naslovu knjižnog bloka. Jedan je od tih naslova *Ratzinger odbio izopćiti američkog svećenika pedofila* koji je u knjižnom bloku bio opremljen naslovom *Nove optužbe: Papa znao za američkog svećenika pedofila*, što samo po sebi dovoljno pokazuje različitu poruku koja se htjela prenijeti naslovima. Saznanje o nečemu i odbijanje izopćavanja potpuno su različite stvari. Treba naglasiti i da su u tom prilogu iznesene brojne optužbe koje su uključivale i druge visoke vatikanske dužnosnike, ali samo se Papu u naslovu prozivalo zbog prikrivanja i nekažnjavanja američkog svećenika optuženog za zlostavljanje maloljetnika. Iz samog teksta ne može se iščitati je li Papa bio stvarno protiv izopćenja već se zapravo navodi da do izopćenja nikada nije došlo i pokušava se to povezati s pismom koje je taj američki svećenik poslao Papi,

21 Lana HUDEČEK, *Jezične značajke novinskih naslova. Jezik i mediji*, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Split, 2006., 297. prema Lana HUDEČEK – Milica MIHALJEVIĆ, *Križa i jezik medija*, u: Danijel LABAŠ (ur.), *Komunikacija i mediji u krizi*, Sveučilište u Zagrebu – Hrvatski studiji, Zagreb, 2011., 47.

a u kojemu je tražio pomilovanje, iako zapravo nemaju dokaze je li Papa uopće primio to pismo i što je točno Papa, tada kardinal, poduzeo u tom slučaju. Iako to nije bila isključivo njegova odluka, sva je krivnja u novinskom prilogu prebačena na Papu.

Oprema priloga bitan je pokazatelj kvalitete novinarskog priloga. Prilozi s bogatijom opremom trebali bi biti kvalitetniji. Osobito se to odnosi na opremu priloga koja sadrži međunaslove jer tekst s njima govori više i drugačije nego tekst bez njih.²² Nadnaslov i podnaslov u ulozi su glavnoga naslova. Dok se u glavnom naslovu nalaze glavne ideje teksta, u podnaslovu se donose sekundarne ideje teksta, odnosno njime se ističu ostali važni elementi te iste poruke.²³ U analiziranom su razdoblju prilozi u najvećem broju slučajeva bili opremljeni samo glavnim naslovom (36%) te u 28,8% slučajeva nadnaslovom i naslovom, na temelju čega se može zaključiti da prilozi o deliktima u Katoličkoj crkvi nisu velike kvalitete. Tek je 19,8% priloga sadržavalo punu opremu koja uključuje naslov, nadnaslov, podnaslov i međunaslove.

Zbog važne uloge naslova u privlačenju pozornosti čitatelja često smo svjedoci brojnih senzacionalističkih naslova i naslova koji ne odgovaraju sadržaju priloga. Naslovi ne smiju mijenjati sadržaj vijesti ni na bilo koji način obmanjivati čitatelje jer su oni, kako ističe Lynette Sherridan Burns, "jednako podložni provjeri dokaza kao i novinarski tekstovi".²⁴ Ono što kod samih naslova treba naglasiti jest činjenica da naslove odabiru urednici, a ne novinari, i upravo se u odabiru naslova i vrste priloga, a potom i u položaju objave određenog priloga može vidjeti urednikov utjecaj na prezentiranje određene teme. Rezultati istraživanja pokazali su da 80,2% naslova proizlazi iz samoga teksta priloga, dok je 15,3% naslova bilo u suprotnosti sa sadržajem teksta i u njima se očitovala urednikova intervencija. Takvi su naslovi primjer manipuliranja čitateljima jer su se njima najavljivale neistinite informacije koje nisu proizlazile iz novinarskoga priloga. Najviše je takvih naslova objavljeno u

22 Drago BOBIĆ, *Što s događajem? O umijeću novinarskog obavještavanja*, Informator, Zagreb, 1987., 63.

23 *Isto*, 61.

24 Lynette SHERIDAN BURNS, *Razumjeti novinarstvo*, Naklada Medijska istraživanja, Zagreb, 2009., 152.

Jutarnjem listu, dok recimo u *Vjesniku*, *Glasu Slavonije* i *Slobodnoj Dalmaciji* nije zabilježen ni jedan takav slučaj. Jedan od takvih naslova objavljen je u *Jutarnjem listu* 31. 3. 2010. godine. Naime, naslov *Sve više vjernika okreće leđa Crkvi zbog optužbi* u potpunosti ne odgovara tekstu priloga: *Uoči velikog katoličkog blagdana Uskrsa vjernici diljem svijeta postaju sve sumnjičaviji prema Katoličkoj crkvi i svećenstvu nakon optužbi za zlostavljanje djece. Neki svjetski mediji ističu kako se Crkva nalazi u krizi povijesnih razmjera te kako bi mnogi koji nisu načisto s vlastitom pripadnošću sad mogli potpuno odbaciti Crkvu. Neki vjernici smatraju da je Papa Benedikt XVI. pomogao u zataškavanju.*²⁵ U tekstu priloga jasno je navedeno kako bi vjernici tek mogli okrenuti leđa Crkvi, ali to ne znači da su to već i učinili, kao što je to najavljeno glavnim naslovom priloga.

Tablica 6. Tip naslova (%)

	<i>Večernji list</i>	<i>Jutarnji list</i>	<i>24 sata</i>	<i>Novi list</i>	<i>Slobodna Dalmacija</i>	<i>Glas Slavonije</i>	<i>Vjesnik</i>	<i>Ukupno</i>
Informativni	53,8	54,5	25	63	84,2	80	100	65,1
Senzacionalistički	30,8	36,4	75	29,6	15,8	10	0	27,7
Kritički	7,7	6,1	0	0	0	0	0	2,7
Teško je odrediti	7,7	3	0	7,4	0	10	0	4,5

Istraživanjem su analizirane i karakteristike glavnih naslova priloga. Unatoč činjenici da dominiraju informativni naslovi, u velikom se postotku javljaju i senzacionalistički. Naime, objavljeno je 65,1% informativnih i 27,7% senzacionalističkih naslova. Treba napomenuti da smo pod informativnim naslovima smatrali one koji se temelje na podacima iz priloga, koji su uravnoteženi, ne prenose govor mržnje, ne donose osude i doslovno prenose citate. Pod senzacionalističkim naslovima podrazumijevali smo sve one koji su

25 A. H., Sve više vjernika okreće leđa Crkvi zbog optužbi, u: *Jutarnji list*, 31. 3. 2010., 14.

bili u suprotnosti s informativnim naslovima, koji su prozivali, bili neujednačeni, koji su ignorirali etička pravila, prenosili govor mržnje, pogrešno interpretirali podatke, vrijeđali, prozivali, opominjali i sadržavali sugestivnu opremu. Najviše je senzacionalističkih naslova, ukoliko analiziramo svake analizirane dnevne novine pojedinačno, objavljeno u *24 sata*, a potom u *Jutarnjem listu* i *Večernjem listu* dok u *Vjesniku* nije zabilježen ni jedan takav slučaj. Novine *24 sata* jedine su u kojima je objavljeno više senzacionalističkih (75%) od informativnih naslova (25%). Očit primjer senzacionalističkog naslova koji na najbolji način pokazuje kako je moguće manipulirati opremom priloga jest *Crkva radije štiti svoju moć i novac nego djecu*, koji je objavljen u *Novom listu* 26. 3. 2010. U naslov je stavljena pogrešno interpretirana izjava jedne žrtve svećeničkog nasilja koji je, kako piše u prilogu, izjavio da "Papa nije priznao glavnu optužbu protiv Vatikana, da je namjerno prikrivao zločine kako bi zaštitio Katoličku crkvu, svoju moć i prije svega svoj novac, umjesto da štiti djecu."²⁶ Osim što je čitava izjava pogrešno interpretirana, treba uočiti i da je u prilogu dana izjava i druge žrtve (ta izjava zauzima i veći dio priloga) koja je izjavila kako je Papino pismo (misli se na Papino pismo isprike irskom stanovništvu zbog zlostavljanja u katoličkim odgojnim ustanovama) "vrlo dirljivo pismo koje je davno trebalo biti napisano. Gledam na pastoralno pismo kao na prvi korak prema ozdravljenju za mnoge koji su izgubili vjeru."²⁷ Ovo je očit primjer urednikove manipulacije naslovom koji, osim što je izrazito negativno konotiran, pogrešno interpretira žrtvinu izjavu. Sličan je primjer, iako u puno blažem obliku, objavljen u istim novinama s naslovom *Sramimo se što smo Irci i ne idemo više u crkvu* (*Novi list*, 21. 3. 2010.). Naslovom se stječe dojam da je to mišljenje većine irskog stanovništva i da je provedeno određeno istraživanje koje je zaista pokazalo takve rezultate, a zapravo se tek čitanjem priloga uočava da je to izjava samo jedne Irkinje što se iz ovako postavljelog naslova ne bi zaključilo. Najveći je broj senzacionalističkih naslova prozivalo i vrijeđalo isključivo papu Benedikta XVI. zbog

26 Slavka ANIČIĆ, Crkva radije štiti svoju moć i novac nego djecu, u: *Novi list*, 26. 3. 2010., 37.

27 *Isto*.

brojnih slučajeva zlostavljanja u Katoličkoj crkvi. Takvih je primjera zaista mnogo:

- *Papa znao, a nije poduzeo baš ništa protiv zlostavljanja (Jutarnji list, 26. 3. 2010.),*
- *Ratzinger pristao da se svećenika pedofila prebaci u drugu župu (Jutarnji list, 27. 3. 2010.),*
- *Ratzinger je štitio svećenika koji je zlostavljao 200 gluhih dječaka (Večernji list, 26. 3. 2010.),*
- *NY Times: Papa štitio pedofile... (24 sata, 28. 3. 2010.),*
- *Papa nije kaznio svećenika koji je zlostavljao djecu (24 sata, 26. 3. 2010.),*
- *Nove optužbe: Papa znao za američkog svećenika pedofila (Novi list, 26. 3. 2010.),*
- *Zašto Papa šuti o svojim nadbiskupskim danima (Slobodna Dalmacija, 23. 3. 2010.), (Ne)čista prošlost – Njemački tjednik pronašao „grieh” katoličkog poglavara (Slobodna Dalmacija, 23. 3. 2010.).*

S druge strane, svaka Papina izjava, pa čak i pojedini dijelovi iz pisma privlačili su veliku pozornost javnosti, pa su i urednici koristili izjave kako bi ih plasirali unutar glavnih naslova. Ovdje se, dakako, ne radi o senzacionalističkim naslovima jer primjeri koji slijede pokazuju da izravan, neposredan govor i dalje može biti prepoznat kao prihvatljiv urednicima, makar nema ni najmanju naznaku senzacionalizma u sebi jer doslovno prenosi izjavu, odnosno citat:

- *Papa: Osjećam ljutnju i sram zbog zločina nad djecom (Jutarnji list, 12. 12. 2009.),*
- *Papa: Svećenici pedofili moraju biti kažnjeni za zločine (Večernji list, 21. 3. 2010.),*
- *Papa: Kajem se (Jutarnji list, 21. 3. 2010.),*
- *Papa: Stid i žaljenje (Slobodna Dalmacija, 21. 3. 2010.),*
- *Papa pisao Ircima: Zacijelite rane (Novi list, 24. 3. 2010.).*

Postoje i primjeri naslova i podnaslova u kojima urednici donose sud i izriču svoj stav poput sljedećih:

- **Napokon obrat.** Nakon 30 godina zataškavanja **najgnusnijeg** seksualnog iskorištavanja djece u Dublinskoj nadbiskupiji (*Slobodna Dalmacija*, 14. 12. 2009.),
- **Nezadovoljena javnost.** Papa Benedikt XVI. oglasio se **prekasno i nedovoljno** (*Jutarnji list*, 22. 3. 2010.).

Posebno su interesantni (ali i kontroverzni) naslovi koji nisu personalizirani nego se određeni događaji poopćavaju, a urednik se ne koristi pojedinačnim izvorima informacija već (i u naslovu) grijehe pojedinih svećenika predstavlja kao sudbinu i grijehe Crkve, što se najbolje može vidjeti u idućim primjerima:

- *Crkva štiti svoje ljude* (*Novi list*, 30. 11. 2009.),
- *Crkva se udaljila od ideje samoodricanja* (*Jutarnji list*, 21. 3. 2010.),
- *Crkva nije bolja od društva* (*Jutarnji list*, 22. 5. 2009.),
- *Sramotan crkveni dokument o pedofiliji* (*Jutarnji list*, 22. 3. 2010.),
- *Crkva radije štitila svoju moć i novac nego djecu* (*Novi list*, 26. 3. 2010.),
- *Vjernici stisli Crkvu zbog zlostavljanja* (*Jutarnji list*, 23. 3. 2010.).

Pod kritičkim smo naslovima podrazumijevali sve one koji su iz poznatih argumenata kritizirali, ali nisu vrijeđali, nije im cilj destruktivnost već afirmativnost, odnosno neutralnost, a takvi naslovi upućuju i na propuste i pozivaju na akciju. Kritički naslovi zabilježeni su samo u *Jutarnjem listu* i *Večernjem listu* dok su u drugim novinama takvi naslovi izostali. Primjer je kritičnog naslova *Svi svećenici trpe zla grešnih kolega* (*Večernji list*, 18. 3. 2010.) kojim se pokušava ukazati na problem generaliziranja pojedinačnih slučajeva zlostavljanja na sve svećenike Katoličke crkve te je i čitav komentar

fra Zvezdana Linića bio u tom tonu. Drugi primjer kritičkog naslova objavljen je u *Jutarnjem listu* 22. 3. 2010. godine. Naslovom *Važnije od Papine osude su mjere koje će spriječiti zločin* najavljuje se komentar u kojem Inoslav Bešker upozorava kako je važno da Crkva poduzme sve potrebne mjere kako bi spriječila buduća zlostavljanja u redovima Katoličke crkve i kako bi Crkva vratila svoju vjerodostojnost i povjerenje vjernika.

U skladu su s potonjim rezultatima o tipu glavnih naslova i oni o vrijednosnoj orijentaciji naslova. Naime, u 75% priloga prevladavaju neutralni naslovi, dok su u 21,8% slučajeva naslovi bili izrazito negativnog karaktera i u pravilu to su bili senzacionalistički naslovi poput onih koje smo maloprije spomenuli. Zanimljiva je činjenica da u analiziranom razdoblju nije zabilježen ni jedan naslov pozitivnog karaktera.

2.5. Teme – zlostavljanje, prikrivanje i propusti Crkve u prvom planu

Svaki je prilog u analizi mogao imati više podjednako zastupljenih tema. Najzastupljenija tema bili su prije svega slučajevi zlostavljanja u Katoličkoj Crkvi u drugim državama, izuzev Irske.

Tablica 7: Pregled dominantnih tema prema novinama (%)

Red. prema broju tema	<i>Večernji list</i>	<i>Jutarnji list</i>	<i>24 sata</i>	<i>Novi list</i>	<i>Slobodna Dalmacija</i>	<i>Glas Slavonije</i>	<i>Vjesnik</i>	<i>Ukupno</i>
1.	Prikrivanje i propusti Crkve (30,8)	Prikrivanje i propusti Crkve (30,3)	Pedofilski slučajevi u drugim državama (50)	Pedofilski slučajevi u drugim državama (37)	Pedofilski slučajevi u drugim državama (36,8)	Prikrivanje i propusti Crkve (10)	Reakcije političara i državnih službenika (20)	Pedofilski slučajevi u drugim državama (27,9)

2.	Pedofilija u Katoličkoj crkvi (općenito) 30,8	Pedofilski slučajevi u drugim državama (24,2)	Napadi i vrijeđanje pape Benedikta XVI. (50)	Prikriivanje i propusti Crkve (25,9)	Napadi i vrijeđanje pape Benedikta XVI. (31,6)	Prvi izvještaj o zlostavljanjima u Irskoj (10)	Isprike irskih biskupa (20)	Prikriivanje i propusti Crkve (21,6)
3	Papino pismo isprike (15,4)	Pedofilija u Katoličkoj crkvi (općenito) (18,2)	Slučajevi zlostavljanja u drugim državama (50)	Papino pismo isprike (22,2)	Odlazak vjernika iz Katoličke crkve (21,1)	Isprike irskih biskupa (10)	Papino pismo isprike (20)	Napadi i vrijeđanje pape Benedikta XVI. (19,8)
4.	Napadi i vrijeđanje pape Benedikta XVI. (7,7)	Napadi i vrijeđanje pape Benedikta XVI. (15,2)	Prikriivanje i propusti Crkve (50)	Napadi i vrijeđanje pape Benedikta XVI. (18,5)	Tehničke pojedinosti o zlostavljanjima u Irskoj (15,8)	Pedofilija u Katoličkoj crkvi (općenito) (10)	Celibat (20)	Papino pismo isporuke (14,4)
5.	Pedofilski slučajevi u drugim državama (7,7)	Reakcije crkvenih službenika (12,1)	Papino pismo isprike (25)	Pedofilija u Katoličkoj crkvi (općenito) (11,1)	Papino pismo isprike (10,5)	Pedofilski slučajevi u drugim državama (30)	Ostavke irskih biskupa (20)	Pedofilija u Katoličkoj crkvi (općenito) (13,5)

Osim navedene teme mediji su u velikom broju slučajeva izvještavali o prikrivanjima i propustima Katoličke crkve oko sprečavanja slučajeva zlostavljanja i kažnjavanja počinitelja delikata. Uz to, objavljeno je i jako puno priloga u kojima se za prikrivanje određenih događaja i nekažnjavanje počinitelja optuživalo isključivo Papu. Iako u nešto manjem broju, objavljen je i velik broj priloga o Papinu pismu isprike irskom stanovništvu i reakcijama na to pismo te priloga o pedofiliji u Katoličkoj crkvi pri čemu ni jedna država nije bila izdvojena. Gotovo su u potpunosti zanemarene ostale teme

poput tehničkih pojedinosti oko otkrivanja slučajeva zlostavljanja u Irskoj, reakcije irskog stanovništva, crkvenih službenika, zlostavljanih osoba; isprike irskih biskupa i njihove ostavke, Papin susret s irskim biskupima, podaci o samim izvještajima o zlostavljanjima u Irskoj.

Ako međusobno usporedimo dnevne novine, mogu se uočiti određene razlike u izvještavanju i pristupu određenim temama. Naime, dok su u *Večernjem listu* najzastupljenije teme o prikrivanjima i propustima Katoličke crkve u sprečavanju slučajeva zlostavljanja i kažnjavanju počinitelja, o pedofiliji u Katoličkoj crkvi, te Papinu pismu isprike irskom stanovništvu i reakcije na to pismo, i u *Jutarnjem listu* najzastupljenije su teme o propustima Crkve u sprečavanju slučajeva zlostavljanja i kažnjavanju počinitelja te općenito o pedofiliji unutar Katoličke crkve, ali unutar *Jutarnjeg lista* u velikom su postotku zastupljene i druge teme poput slučajeva zlostavljanja u Katoličkoj crkvi u drugim državama. I u *Glasi Slavonije* najzastupljenije su teme o slučajevima zlostavljanja u drugim državama i propustima Crkve oko sprečavanja takvih zločina. Ista je tematika prisutna i u najvećem broju priloga u *24 sata*, no unutar ovih novina primijećen je i velik postotak priloga u kojima se samog Papu optuživalo za prikrivanje određenih događaja i nekažnjavanje počinitelja. Prve dvije teme nazastupljenije su i u *Novom listu*, no unutar njega objavljeno je i mnogo priloga o Papinu pismu isprike irskom stanovništvu i reakcijama na to pismo. U odnosu na druge dnevne novine, u *Slobodnoj Dalmaciji* je, osim priloga o slučajevima zlostavljanja unutar Katoličke crkve i kritika upućenih Papi za prikrivanje slučajeva zlostavljanja i nekažnjavanja počinitelja za iste, primijećen i velik broj priloga o odlasku sve većeg broja vjernika iz Katoličke crkve. Najveće su razlike uočene kod *Vjesnika* u kojemu je objavljeno najviše priloga o reakcijama političara i državnih službenika na slučajeve zlostavljanja u Katoličkoj crkvi, isprike i ostavke irskih biskupa zbog prikrivanja zlostavljanja u Crkvi, Papinu pismu isprike irskom stanovništvu te prilozima o celibatu kao mogućem razlogu seksualnih zlostavljanja u Crkvi.

Budući da je jedna od najzastupljenijih tema bila optuživanje pape Benedikta XVI. za prikrivanje određenih slučajeva zlostavljanja u Crkvi te nekažnjavanje počinitelja, istražili smo koliko se često u priložima kritiziralo, optuživalo i vrijeđalo papu Benedikta XVI. Takve su optužbe zabilježene u petini analiziranih priloga. Najviše je njih objavljeno u *Novom listu* i *Slobodnoj Dalmaciji*, dok ih je najmanje zabilježeno u *Večernjem listu* i *Vjesniku*. Ovo su samo neki od njih:

Visoki vatikanski dužnosnici uključujući današnjeg papu Benedikta XVI. koji je tada bio kardinal Joseph Ratzinger, odbili su izopćiti svećenika koji je seksualno zlostavljao 200 gluhih dječaka, iako ih je nekoliko američkih biskupa upozorilo da bi nereagiranjem na ovaj slučaj ocrnilo crkvu, saznaje se iz crkvenih spisa otkrivenih u sklopu sudske tužbe i objavljenih u New York Timesu. Interno dopisivanje između biskupa u Wisconsinu i kardinala Josepha Ratzingera, budućeg pape, pokazuje da dok su se crkveni dužnosnici svađali oko toga trebaju li izopćiti pedofila, njihov glavni prioritet bio je zaštititi crkvu od skandala. (Novi list, 26. 3. 2010., „Nove optužbe: Papa znao za američkog svećenika pedofila”.)

Kad je odlučio 'primiti' kapelana Petera Hullermanna na službu u München, tadašnji Münchenski nadbiskup, a današnji poglavar Katoličke crkve, papa Benedikt XVI. znao je za motiv premještanja kapelana, objavio je njemački tjednik Der Spiegel. Naime, otac Hullermann iz esenske je biskupije poslan u Münchensku zbog toga što je zlostavljao maloljetnike, nastavlja se u tekstu, a pismo objašnjenja poslano je baš Münchenskom nadbiskupu koji je zajedno sa svojim suradnicima trebao odlučiti hoće li prihvatiti 'izgubljenu ovčicu' i što će s njom. (...) Pronašli su mu smještaj i odredili psihoterapiju. (Slobodna Dalmacija, 28. 3. 2010., „Zašto Papa šuti o svojim nadbiskupskim danima”.)

Žrtva svećeničkog nasilja Colm O'Gorman izjavio je da 'Papa nije priznao glavnu optužbu protiv Vatikana, da je namjerno prikrivao zločine kako bi zaštitio Katoličku crkvu, svoju moć i prije svega svoj novac, umjesto da štiti djecu.' (Novi list, 26. 3. 2010., „Crkva radije štitila svoju moć i novac nego djecu”.)

Kardinal Joseph Ratzinger, današnji papa Benedikt XVI., nije želio kazniti američkog svećenika za kojega su postojali dokazi da je seksualno zlostavljao više od 200 gluhe djece, iako su ga biskupi upozoravali na cijeli slučaj i prezentirali mu jasne optužbe protiv pedofila, objavio je jučer američki The New York Times. (Jutarnji list, 26. 3. 2010., „Papa znao, a nije poduzeo baš ništa protiv zlostavljanja“.)

Osim što su ga u velikom broju priloga optuživali, vrijeđali i kritizirali, mediji su u 13,5% priloga donosili preuranjene zaključke i osude pape Benedikta XVI. Češće su takve zaključke donosili sami novinari nego izvori informacija. Jedan je od slučajeva donošenja preuranjenih zaključaka prilog *Ratzinger je štitio svećenika koji je zlostavljao 200 gluhih dječaka*, objavljen u *Večernjem listu* 26. 3. 2010., u kojemu se prenose izjave *New York Timesa* da Papa nije poduzeo ništa protiv svećenika koji je u Wisconsinu zlostavljao oko 200 dječaka u ustanovi za gluhe. Unatoč činjenici da te informacije nisu bile provjerene ni dokazane, mediji su javnosti sve prezentirali kao gotovu činjenicu, a informacije koje je objavio *New York Times* prenijeli su gotovo svi svjetski mediji pa tako i većina hrvatskih dnevnih novina.

Kao što smo već napomenuli, iako smo analizirali slučajeve zlostavljanja u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj, u analizu smo uključili i sve one priloge koji su se ticali slučajeva zlostavljanja u Katoličkoj crkvi u drugim državama. Naime, smatrali smo da bi isključivanje tih priloga bitno umanjilo kvalitetu istraživanja jer su i oni imali utjecaja na javno mnijenje i njihovo stvaranje mišljenja o događajima u Katoličkoj crkvi. Od ukupnog broja priloga, u 6% slučajeva mediji su izvještavali o slučajevima zlostavljanja u Hrvatskoj. Na slučajeve svećenika Ljubičića i Čučeka odnosilo se 67% tih priloga, a u 50% priloga radilo se o drugim slučajevima zlostavljanja u Katoličkoj crkvi u Hrvatskoj, prije svega to se odnosilo na zlostavljanja u Caritasovu domu u Brezovici. O tim su slučajevima izvještali *Večernji list*, *Jutarnji list* i *Novi list*, dok su u drugim dnevnim novinama takvi prilozima izostali. Mediji su puno češće izvještavali o slučajevima zlostavljanja u drugim državama (u 41% priloga), i

to najčešće o zlostavljanjima u Sjedinjenim Američkim Državama, Njemačkoj i Austriji. Takvi su prilozima zabilježeni u svim analiziranim dnevnim novinama.

2.6. Razotkrivena privatnost

U istraživanju smo posebnu pozornost posvetili otkrivanju, odnosno zaštiti identiteta osumnjičenih svećenika i žrtava zlostavljanja. Naime, mediji su dužni štiti dostojanstvo žrtava i zaštititi njihove identitete u svim slučajevima zlostavljanja jer bi njihovo otkrivanje moglo dovesti do sekundarne viktimizacije žrtava. Također, mediji moraju štiti i pravo svih osoba na pošteno suđenje, što uključuje ne samo zaštitu identiteta osoba osumnjičenih za određena kaznena djela već i neobjavljivanje svih onih podataka kojima bi njihovo pravo na pošteno suđenje bilo prekršeno ili na bilo koji način onemogućeno. Da je medijsko izvještavanje tih dana bilo neprimjereno, pokazuju rezultati istraživanja prema kojima je u 24,4% slučajeva identitet osumnjičenih svećenika bio otkriven, i to u svim slučajevima punim imenom i prezimenom. Jedine novine koje su u svim analiziranim prilozima zaštitile identitet svećenika bile su *Vjesnik*, dok su sve druge analizirane dnevne novine otkrile njihov identitet. Ovdje osobito treba istaknuti *24 sata* u kojemu je identitet svećenika bio otkriven u čak polovici analiziranih priloga. S druge strane, identitet žrtava bio je otkriven u tek 4,4% slučajeva i to, kao i u slučaju osumnjičenih svećenika, punim imenom i prezimenom. Identitete žrtava objavili su samo *Jutarnji list* i *Novi list* pri čemu treba napomenuti da se u svim slučajevima radilo o žrtvama koje su se nalazile na čelu različitih udruga za žrtve zlostavljanja od predstavnika Katoličke crkve i te su žrtve vlastitim dobrovoljnim istupom u javnosti pristale i na objavu identiteta.

2.7. Fotografsko obogaćivanje teksta

Što se tiče grafičke opreme analiziranih priloga, u 58,6% slučajeva prilozima bili su opremljeni fotografijama, u 2,7% slučajeva ilustracijama, dok je u ostalim slučajevima grafička oprema u potpunosti izostala. Najslabija grafička opremljenost priloga zabilježena je u

Novom listu i *Slobodnoj Dalmaciji*, dok recimo u *Vjesniku* nije zabilježen ni jedan prilog bez grafičke opreme. U većini slučajeva prilozi su bili opremljeni jednom fotografijom, dok je tek 15,1% priloga bilo opremljeno dvjema, odnosno trima fotografijama. Objavljen je podjednak broj fotografija s potpisom autora i bez njega. Najveći broj nepotpisanih fotografija zabilježen je u *Jutarnjem listu*, dok su primjerice u *24 sata* sve fotografije sadržavale potpis autora.

Što se tiče povezanosti fotografija i teksta uz koji se nalaze, u najvećem se broju priloga fotografija odnosila na sadržaj teksta (77,3%), dok su u 16,7% priloga zabilježene fotografije koje se ne odnose na sadržaj u tekstu. Fotografijom koja ne odgovara sadržaju teksta opremljen je prilog *Austrijanci masovno napuštaju Crkvu*, objavljen u *Slobodnoj Dalmaciji* 19. 3. 2010. godine. Fotografija prikazuje svećenika fotografiranog s leđa u društvu novinara i ne odgovara tekstu o odlasku velikog broja austrijskih vjernika iz Katoličke crkve. U prilogu su, između ostalog, navedeni i neki slučajevi koji su doveli do takve odluke vjernika. U ostalim je priložima povezanost teksta i dominantne fotografije bilo teško odrediti jer je zbog kuta snimanja i nepotpisanih fotografija bilo teško odrediti koga točno fotografija prikazuje. Jedan od takvih primjera objavljen je 23. 3. 2010. u *Jutarnjem listu* u prilogu *Vjernici stisli Crkvu zbog zlostavljanja*. Prilog kojim se najavljuje pokretanje istrage o slučajevima seksualnog zlostavljanja djece u Crkvi u Danskoj opremljen je nepotpisanom fotografijom svećenika čiji je identitet nemoguće utvrditi budući da se u prilogu ne citira ni jedan izvor informacija već se prenosi priopćenje Katoličke crkve u Danskoj.

Budući da je jedna od najčešćih tematika analiziranih priloga bila optuživanje Pape za prikrivanje zlostavljanja u Katoličkoj crkvi te je sam Papa vrlo često bio izvor informacija, ne čudi podatak da je najviše fotografija prikazivalo upravo Papu. Naime, Papa se nalazio na čak 34,8% dominantnih fotografija. Iako u puno manjem postotku, objavljen je i velik broj fotografija na kojima se nalazio dublinski nadbiskup Diarmuid Martin (6,1%) i drugi svećenici koji su bili optuženi za prikrivanje slučajeva zlostavljanja u Katoličkoj crkvi u Irskoj, ali i drugim državama (6,1%). Uočen je i veći broj

fotografija s prosvjeda organiziranih upravo zbog brojnih skandala u Crkvi (6,1%). Zbog već spomenute činjenice nepotpisanih fotografija u velikom je broju slučajeva (12,1%) bilo teško odrediti tko se nalazi na fotografiji.

Zaključak

Građani u Hrvatskoj vjerojatno nikada prije nisu mogli toliko čitati o zlostavljanjima u Katoličkoj crkvi kao što su imali mogućnost proteklih nekoliko godina. Čak je i statistički vrlo lako utvrditi da porast interesa medija za ovu temu nije proporcionalan broju kriminalnih djela koja se odnose na zlostavljanja u Katoličkoj crkvi. Poznato je otprije da se publika, odnosno građani, na medije znatno oslanjaju kada nemaju neposredno iskustvo nekog događaja, pogotovo ako se radi o događajima koji su od izrazite važnosti. Iako ne postoji istraživanje koje bi pokazalo koliki interes građani stvarno pokazuju za teme zlostavljanja, možemo pretpostaviti kako su to svakako teme koje privlače pozornost pa se i od novinara očekuje da prilikom izvještavanja poštuju profesionalne kriterije i etičke kodekse, neovisno o tome je li sam novinar stvarni svjedok događaja o kojem izvještava.

Provedenim smo istraživanjem jednim dijelom potvrdili početnu hipotezu da su hrvatski tiskani mediji rijetko izvještavali o slučajevima zlostavljanja u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj, no nismo mogli dokazati da su to radili većim dijelom na senzacionalistički način. Prije bismo mogli reći da se u izvještavanju prepoznaje utjecaj komercijalizacije, ponajprije u pojednostavljenom predstavljanju ove teme, u kratkim informativno-izvještajnim formama. Većina novina nije obuhvatila sve periode koji su obilježili ovaj događaj već su se većim dijelom usredotočile samo na posljednju fazu, koja je iz mnogo razloga bila medijski atraktivna, a ponajviše zbog navedenih pisama isprika.

Od ukupno šest postavljениh specifičnih hipoteza potvrdili smo dvije. Prva opisuje da su novinski prilozima iz ovoga slučaja rijetko objavljivani na naslovnim stranicama, a drugom je potvrđeno

da su u novinama prevladali informativni naslovi. Nije potvrđena hipoteza da dominiraju teme koje se odnose na verbalne napade i vrijeđanje Pape. Središnja su tema ipak bili sami zločini koji se odnose na zlostavljanje u Katoličkoj crkvi, ali ne samo na tzv. irski slučaj, no odmah nakon toga najviše se pisalo o prikrivanju i propustima Crkve, iako smo u tekstu ukazali na značajne razlike u pristupu izvještavanju analiziranih dnevnih novina.

Budući da se tema odnosi na Irsku, jedna je od pretpostavki bila da će slijedom toga dominirati i službeni izvori informacija iz Irske, no rezultati su pokazali da se kao glavni izvori informacija pojavljuju predstavnici Svete Stolice. Profesionalnost novinara koji su izvještavali dovedena je u pitanje velikim brojem objavljenih jednostranih izvora informacija. Čak su tri četvrtine navedenih izvora jednostrani izvori informacija. Pretpostavili smo, nadalje, da će se novinari pridržavati svih etičkih kodeksa kada pišu o svećenicima i žrtvama. No podaci su pokazali da je identitet osumnjičenih svećenika razotkriven u čak 24,4% priloga, a jedine novine koje ni u jednom slučaju nisu razotkrile identitet jesu *Vjesnik*. Analiza naslova potvrdila je i našu početnu hipotezu da će prevladati informativni naslovi, s relativno visokim postotkom senzacionalističkih – 27,7%.

Zlostavljanje u katoličkim odgojnim institucijama nije jedan pojedinačan događaj već obuhvaća čitav splet raznih okolnosti, u četiri faze koje su se mogle prepoznati u javnosti. Jedno od mjerila kvalitete i profesionalnosti upravo je dosljedno izvještavanje o događaju od početka do kraja, no to nije bila odlika hrvatskih dnevnih novina. Pojednostavljeno izvještavanje, usredotočeno na samo jednu od navedenih faza, nije omogućilo građanima imati pristup svim informacijama i akterima. Stoga je zanimljivo da je u četvrtom dijelu analize, koji se temeljio na pismima isprike irskog kardinala Bradya i Pape, objavljeno čak 80,2% svih novinarskih priloga. Temeljem ovoga podatka možemo tvrditi kako se izvještavanje temeljilo na pristupu koji su već 2005. u njemačkim medijima prepoznali Wolfgang Donsbach i Katrin Büttner. Oni, naime, smatraju kako se izvještavanje u komercijaliziranim medijima nužno oslanja na personalizaciju, dramaturgiju i emocionalizaciju sadržaja kako bi se

privukla publika. I zaista, u sva četiri analizirana perioda mogu se prepoznati navedeni pristupi.

U želji da se informiraju o zlostavljanju od strane katoličkih svećenika u Irskoj, čitatelji su u hrvatskim dnevnim novinama lako mogli (p)ostati dezinformirani, bez detaljnog uvida u pozadinu slučaja, uskraćeni za drugu stranu priče, ali su ujedno mogli vidjeti identitet osumnjičenih, što nije bilo u skladu s etičkim kodeksima i profesionalnim pravilima, a u nekim slučajevima radilo se i o izravnom kršenju zakona. Na primjeru izvještavanja o zlostavljanju u katoličkim odgojnim ustanovama u Irskoj u potpunosti se ostvaruju riječi poznatog kanadskog teoretičara medija Denisa McQuaila koji je svojevremeno izjavio: "Mediji mogu prakticirati moć bez odgovornosti braneći se štitom slobode da bi izbjegli odgovornost." Objaviti nečiji identitet koji istražna tijela nastoje sačuvati tajnim, ili pisati na bilo koji način o žrtvi, bez da se uzme u obzir okolnost, težina zločina te razne medicinske, psihološke i sociološke posljedice, najbolji je primjer izbjegavanja odgovornosti za napisanu riječ.

**MASS-MEDIA REPORTS CONCERNING
THE ABUSES IN CATHOLIC EDUCATIONAL
INSTITUTIONS IN IRELAND**

Summary

Criminal offences of sexual freedom and morality lately are one of dominant issues in the mass media reports concerning the Catholic Church. The abuses in the catholic educational institutions in Ireland attracted the attention of the mass media in Croatia too, which is the key topic of this article. The reports of seven Croatian daily newspapers are analysed: Jutarnji list, Večernji list, Novi list, Slobodna Dalmacija, Glas Slavonije, 24 sata i Vjesnik. In 111 analysed contributions/articles we evaluated the relevance of the source of information, the thematic and the graphical design of the article, as well as the characteristics of the titles/headings given. Special attention was given to the mass media representation of the abuses in the Irish catholic institutions, in relationship to similar cases in other states, protection of identity of the suspect priests and victims of abuses, generalisation of particular cases and jumping to conclusions and attacks on Pope and other ecclesiastic officials.

Key words: mass-media, abuse, Catholic Church.